

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

מועד קטן יא-יז | פרשת משפטים | גליון מס' 108

דף יא. א

דבני אדם למדין מאדם חשוב כיצד להתנהג, ויש לו להחמיר על עצמו ע"כ.

בפי הרא"ש על המשניות (פ"ח דשביעית שם) פירש, דאדם חשוב יש לו להתרחק מן הכיעור ע"כ. ואולי כוונתו בגלל שלמדין ממנו וכנ"ל. אמנם בברכי יוסף לרבינו החיד"א (או"ח סי' רנ"ז) כתב שאדם חשוב שאני ר"ל שאדם חשוב צריך שמירה שלא יליוז עליו ההמון ע"כ. וכע"ז ר"ד כתובות (נ"ב ע"ב) ע"ש. וכנראה זה כוונת הרא"ש הנ"ל, וזה דלא כר"ש הנ"ל.

ובריטב"א כאן כתב: דכיון דאדם חשוב הוא ואיכא לעז אף חבירו חייב ליבטל משום לעז כי האי צורבא מרבנן. ומסיים הריטב"א שכ"ה בירושלמי ע"כ.

אכן בטור יו"ד (סי' ש"פ) איתא לגבי הדין כאן דר"ל דכיון דהוא אדם חשוב, השותפות נקראת על שמו, וזה נחשב כפרהסיא ואפי' אם יעשנו בצניעה בתוך ביתו ע"כ.

דף יב. א

אדם חשוב שאני וכו' - בגמ' שבת (נ"א ע"א) מצינו ענין זה של "אדם חשוב שאני" לגבי דין בהל' שבת. וכאן בגמ' לגבי מלאכת חול המועד. ובגמ' ע"ז (ח' ע"א) לגבי עבודה זרה וכן עוד בע"ז (מ"ח ע"ב) ע"ש.

וכתב הגאון ר' חיים קרויווירט זצ"ל בקובץ קול התורה (קובץ נ"ב ע' קכב - ג): באחד ההזדמנויות שהייתי אצל הרב מבריסק הגאון רבי יצחק זאב הלוי זצ"ל הרב מבריסק אמר, שהחומרות הגדולות ביותר של אביו הגר"ח היו בהל' ע"ז ובהל' שבת. אמרתי אז להרב מבריסק פשט על זה: ר' חיים פסק לעצמו שיש לו דין של אדם חשוב, ובש"ס מצינו אדם חשוב בב' הלכות אלו.

ומצאתי בתשב"ץ שאומר שאדם חשוב צריך להזהר בב' דברים אלה בהל' שבת ובהל' עבודה זרה.

אך הוקשה לי על דבריו מגמ' מפורשת במס' כתובות (דף נ"ב ודף פ"ו) דשם לא משמע כן, דאיתא התם אמר רב נחמן עשינו עצמינו כעורכי הדיינין, מעיקרא (פירש"י כשאמר כן) מאי סבר, ולבסוף מאי סבר, מעיקרא סבר ומבשרך לא תתעלם, ולבסוף סבר אדם חשוב שאני. הרי דרב נחמן היה קרוב ולכתחילה סבר דכיון שהוא קרוב אין זה נקרא שעושין

עושין מעקה לגג ולמורפסת מעשה הדיוט - בביאור הלכה (ריש סי' תק"מ) הביא מהריטב"א (נדפס לעיל ט ב) דאיירי באופן דליכא מצות מעקה, דכשיש מצוה למה לא יעשה כדרכו. ובביאור הלכה מסיק דלא משמע כן מסתימת הפוסקים. וכ"כ בערוך השלחן שם (סוף סעיף ב') דאיירי אף במעקה של מצוה. ובקובץ קול התורה (קובץ מ"ז ע' יז) כתב דצ"ע בטעם הדבר, שהרי בריש סי' תרל"ז הביא הבה"ל ממאמר מרדכי, שאוסר לבנות סוכת מצוה בחוה"מ, והבה"ל חולק עליו בתוקף דודאי שרי לצורך מצוה, דמאי שנא סוכה מתפילין ומזוזות דכותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו, כדאיתא לקמן י"ט, ובשו"ע סי' תקמ"ה, וא"כ מאי שנא לענין מעקה שמחמיר בזה.

דף יא. א

מריון ברי' דרבין ומר ברי' דרב אחא בר רבא הו"ל ההוא גמלא דתורא בבדי ההדי כו' ופסקי לגמלי' כו' אדם חשוב שאני - בשו"ת מהר"י הלוי (ח"ב סי' י') דן בדו"ד שעל ידי שאחד הי' נשבע הי' מציל חבירו מהפסד, אי יכול לנהוג משנת חסידים שאינם נשבעים אפילו באמת, אף שעל ידי זה יצא היזק לחבירו.

והשואל רצה להביא רא' מסוגיין שמר ברי' דרב אחא בר רבא פסק לגמלי' שהי' צמד לגמלי' דמריון בר רבין, אף על גב דמותר לאבל להשכיר בהמתו לאחרו, משום דאדם חשוב שאני, הרי שמחמת חומרא זו, הי' יכול להחמיר מר ברי' דראב"ר להחמיר על עצמו, אף שע"ז יצא הפסד לשותפו מריון ברי' דרבין, שלא יוכל לחרוש עם שורו.

ודחה המהר"י הלוי דאע"ג דמבואר הכא דמחמת דהי' אדם חשוב נמנע ולא עשה מלאכה, מ"מ מאן אמר שלא שילם לשותפו על הפסדו שהגיע לו מחמת חומרא שלו.

אולם בדובב משרים (ח"א סי' נ"ג) הביא שבריטב"א בסוגין הביא שני דיעות בזה, ד"א שפרע לשותפו כדי חלקו משום שלא יפסיד ע"י חומרתו, (וכן דעת המאירי). וי"א שלא פרע דכיון דהוא צורבא מרבנן ואיכא לעז, אף חבירו חייב ליבטל משום לעז שלו.

עוד נציין שבתירוץ הגמ' אדם חשוב שאני, מצינו בזה כמה ביאורים, בר"ש על המשניות (פ"ח דשביעית מ"א) כתב

עצמן כעורכי הדיינין ולבסוף סבר אדם חשוב שאני. הרי שגם בדינים אחרים כתוב הדין הזה של אדם חשוב.

והנראה לי דעורכי הדיינין שאין פוסקין כראוי אולי יש לזה מעין דין של ע"ז, דהגמ' (סנהדרין דף ז') משווה הדיינים שאין פוסקים כראוי לע"ז וכדאיתא שם: "כל המעמיד דין (על הציבור) שאינו הגון כאילו נוטע אשירה בישראל שנאמר שופטים ושוטרים תתן לך וסמך ליה לא תטע לך אשירה כל עין", ע"כ.

☞ דף יב: ☞

א"ל צינעא דהנהו יממא הוא-ומבואר דהיכי דא"א בצינעא מותר לו לעסוק בדבר האבד גם בפרהסיא, ובש"ת חתם סופר (אה"ע ח"ב סי' קע"ג) חקר בטעמא דמילתא דהתירו לעשות אף בפרהסיא כשא"א לעשות בצנעא, דהנה בש"ת חות יאיר (סי' ק"נ) תמה בטעמא דמילתא דהתירו מלאכת חול המועד בצינעא ולא בפרהסיא, דקשה דהא קי"ל דכל דבר שאסור מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, וס"ל להרבה פוסקים דאפילו באיסור דרבנן כן הוא, וא"כ מ"ש הכא דהתירו לעשות מלאכה בצנעא. וכתב החות יאיר דאינו ענין למראית עין והם אמרו והם אמרו עכ"ל. ועדיין צ"ב טעמו של דבר.

וביאר החתם סופר דהרמב"ן (פ' יתרו כ"ג כ"ד) כתב דהנושא משאוי על כתפו בעיר המוקף חומה או הפותח חנות ויושב בה, אף שאינו עובר על א' מל"ט מלאכות, עובר על איסור דאורייתא דשביתה ע"כ.

ולפ"ז מה שגזרו חז"ל שלא לעשות מקח וממכר, היינו באופן אקראי וארעי, אבל באופן קבוע ובפרהסיא אסור מן התורה וכנ"ל, ובחול המועד בדבר האבד התירו חז"ל האיסור דמלאכה, אבל האיסור דשביתה, לעשות בפרהסיא לא הוצרכו להתיר, שהרי אם יעשה בצנעא ג"כ לא יאבד מלאכתו, והיינו טעמא דכל מלאכת דבר האבד עושה בצנעא ולא בפרהסיא, אבל היכי דא"א לעשות בצנעא, וא"כ יאבד מלאכתו, ממילא שרי גם לעבור על איסור שביתה, והותרה לו לעשות גם בפרהסיא.

כיון מלאכתו במועד ומת מהו שיקנסו בניו אחריו וכו'-הגר"ע איגר זצ"ל בגליון הש"ס כתב, דאפשר דוקא בלא עשה האב את המלאכה דהדין שלא יעשה, בזה לא קנסינן בנו אחריו, אבל אם כבר עשה אביו את המלאכה והפקירו הב"ד אותה לכל [לדעת הר"מ והשו"ע] אפשר דאם מת לא זכה בנו ולא עדיף מאחר כיון דכבר נעשה הפקר. וע"ש שכתב דמלשון השו"ע מדויק דבכל אופן לא קנסינן את הבן.

ועיי' במשנה ברורה (סי' תקל"ח ס"ק כ') שגם הסתפק בזה, אמנם אם קדם אחר וזכה לפני מיתת האב כתב המשנה ברורה דפשוט דכיון דכבר נעשה של הזוכה אין הבן יורשו.

ועיי' במור וקציעה שנקט, דאם עשה את המלאכה דקנסינן את בנו, והוכיח כן מהא דקאמר הגמ' [לפי גירסת התוס' ד"ה אם תימצי, וכן הוא בהדיא בגמ' בכורות לד ב] את"ל צרם בכור קנסו בכור משום דעשה איסורא אבל בחוה"מ לא עשה איסורא, אלמה דבעבד איסורא פשיטא לה להגמ' דקנסו את בנו אחריו, והיינו טעמא דמיד שעשה המלאכה הפקירו חז"ל

את ממונו. ואין לומר דאם עדיין לא הפקירו כבר זכה הבן, דזה אינו, דבכל מקום שאמרו הפקר ב"ד לא בעינן דוקא גזירת ב"ד של עכשיו להוציאו לפועל, אלא רחמנא אפקריה מדין תורה שבע"פ.

☞ דף יג: ☞

את"ל צרם און ברור קנסו בנו אחריו משום דאיסורא דאורייתא וכו'- הגאון מהר"ם שיק זצ"ל הקשה (קובץ כרם שלמה שנה כ' קו' א' ע' יח) עפ"י מה שאמרו בע"ז (י"ג ע"ב) דאע"ג דמטיל מום בקדשים הוי איסור דאורייתא, היינו דווקא בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה, אבל בזמן הזה דאי אפשר להקריב הבכור, אין כאן איסור דאורייתא להטיל מום בבכור עיין שם, וא"כ קשה, איך קאמר כאן דצורם אוזן בכור הוי איסור דאורייתא.

מיהו זה יש ליישב דמאי דקאמר את"ל צורם אוזן בכור קנסו בנו משום דהוי איסור דאורייתא, היינו בזמן שבית המקדש קיים. אמנם אי קשיא הא קשיא, הא ר' ירמיי דקבעיא זה מר' זירא הי' זמן רב לאחר החורבן בית המקדש, ואיך קמבעיא לי על זמן בית המקדש, וכי קס"ד דקמבעיא לי הלכתא על זמן שיבוא משיח, כדפריך הש"ס בעלמא, וכי הלכתא למשיחא קמבעיא, ומאי דהוי הוי, וע"ש מה שהאריך בזה בפלפול נפלא.

לדידי קנסו רבנו לבריה לא קנסו רבנן- בנוב"י (מהדו"ק או"ח סימן כ') מקשה מדוע לא שאלו בגמרא על חמץ שעבר עליו הפסח, שהוא אסור מטעם קנס, אם קנסו בנו אחריו.

ותירץ הנוב"י דבכל הנך המוזכרין בשמעתין לא חל שם איסור (מוחלט) על גוף הדבר. דהנה בשדה שנטיבה לא חל איסור מוחלט על השדה, שהרי אם יניחנה בורה במוצאי שביעית שוב בשנה שניה של שמיטה מותרת לו בעצמו. וכן צורם אוזן בכור, אין שם איסור על הבכור שהרי אם יולד בו מום אחר מותר הוא עצמו לשחטו. וכן מוכר עבדו לעכו"ם אין שם איסור חל על המלאכה, שהרי אחר המועד עושה מלאכתו.

אבל חמץ אחר הפסח, כיון שאסרו חז"ל את החמץ, חל שם איסור על החמץ, שהרי בחייו הוא אסור בהנאה לכל העולם, וכיון שחל שם איסור על החמץ ל"ש שיחזור להיות מותר. וע"ע במהר"ץ חיות שכתב על דרך זה, אלא שמרחיב לבאר החילוק בין כוון מלאכתו במועד לבין חמץ.

☞ דף יד: ☞

כה"ג דכל השנה כרגל לכו"ע דמי דתנן כה"ג מקריב אונן וכו'- ברמב"ן עה"פ (בראשית לה, א): ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית קל ושב שם ועשה שם מזבח וגו' כתב וז"ל: לא ידעתי מהו "ושב שם" וכו' ע"כ. וכתב בספר נחלת יעקב יחושע (פר' וישלח) בזה:

ונראה דהפנים יפות הקשה למה הצריך לעשות מזבח, הלא לא יוכל להקריב כיון שתיכף מתה אמו, ואיתא פרק אלו מגלחין דאבל אין משלחין קרבנותיו, ונראה דאיתא בבעל הטורים פ' ויצא (כ"ח כ') ללבוש ב' במסורה הכא ואידך ללבוש את הבגדים מלמד שיעקב היה כהן גדול כדאיתא בב"ר (עיין יל"ש ח"א רמז קלב) ע"ש, ואיתא בגמ' דכהן גדול

ולישא וליתן, ולא דמי לאבל שאסור לאבל שלא יעשה מלאכה ושלא ישא ויתן, וגם אסרו לאחרים שלא יעשו מלאכתו, וכל זה כדי שלא יסיח דעתו מן האבלות, ולכך אסרו לשני שותפין שיש להם שותפות בחנות ולאחד מהם אירע אבל הרי אלו נועלים חנותם שלא יעשה השותף בפרהסיא (רמב"ם פ"ה מאבל ה"ט וש"ע יו"ד סי' ש"פ סעיף כ"א).

דוקא התם גבי אבל משום שאסרו לאחרים שלא יעשו מלאכתו, וגם שלא ישאו ויתנו בממונו, משום שלא יסיח דעתו מן האבל, אבל גבי חתן לא אסרו כי אם לבדו, אבל לא אסרו לאחרים שלא יעשו מלאכתו או שלא יתעסקו בממונו, נ"ל דאין כאן איסור מן הדין, ומיהו אם יש מנהג בעיר לא ישנו ממנהגם עכ"ד. והובאו דבריו בקצרה בפתחי תשובה (אה"ע סי' ס"ד סק"א) יעו"ש.

בדרכי תשובה (יו"ד סי' א' ס"ק קעב) מביא מספר כסא אליהו, דלצורך שבת יכול אָבֵל לשחוט, משום דהוה מצוה דרבים - עונג שבת ע"כ. והקשה חכ"א להגה"ק ממונקטש זצ"ל, איך בשביל עונג שבת יעשה מלאכתו באיסור, הא העונג יכול לעשות גם בשאר דברים, ולא בעינן דוקא בשר, ובכל מידי דמתענג בו סגי והוי בכלל עונג, וא"כ הו"ל אפשר לקיים שניהם ע"כ.

והשיב לו הגה"ק ממונקטש זצ"ל בשו"ת צבי תפארת (סי' י"ג) עפ"י מש"כ ברמב"ם (בפרק ב' מהלכ' אבל) גם לענין אבל רמז לאבל שאסור בעשיית מלאכה משום שנאמר והפכתי חגיכם לאבל, מה חג אסור בעשיית מלאכה, אף אבל אסור בעשיית מלאכה עיין שם, הרי דאין איסור בעשיית מלאכה בימי האבל משום שמחה, דהא אדרבה צער הוא, רק משום שדמי לחג ומה חג אסור בעשיית מלאכה כך אבל אסור, א"כ תינח במלאכה שאסורה לעשות בחג, אבל במלאכה שגם בחג מותר לעשות, בודאי דגם בימי אבל מותר לעשותה, וממילא כיון דמותר לשחוט ביום טוב, ממילא דגם בימי אבל מותר, ומה שנסתפקו בזה י"ל דהוא על פי דברי המג"א (באו"ח סי' תקנ"ד ס"ק כ"ג) שכתב מהברטנורא, דטעם הנוהגין איסור בתענית במלאכה הוא כדי שלא יסיחו דעתם מן האבילות עיין שם, וע' בתרומת הדשן (סי' קנ"ג), וה"נ י"ל שנסתפקו להחמיר שלא ישחוט, כדי שלא יסיח דעתו מן האבלות, ולזה שפיר כתב הכסא אליהו דכיון שהוא לצורך מצוה דרבים אין להחמיר בזה, כיון שלא נמצא בהדיא טעם איסור מלאכה לאבל משום היסח הדעת, וכיון שעושה לצורך מצוה לזכות את הרבים בעונג שבת אין להחמיר, וכמו שלא גזרו על שום דבר מצוה שלא יעשה האבל (חוץ מת"ת) אף אם עי"ז הוא מסיח דעתו קצת מהאבלות, והוא מסתבר, ופשוט.

אמר לו הקדוש ברוך הוא לדוד, שירה אתה אומר על מפלתו של שאול. אלמלא וכו' - כותב החזון איש (או"ח אחרי סי' קנ"ו בליקוטים מגליונות הגמ'): יש לתמוה שהרי מצינו בקרא שדוד הספיד וקונן על שאול, ושירה זו מה היא.

אלא שדוד הי' סבור שכמו שכשמת אביו הרי הוא מברך גם ברוך דיין האמת, וגם הטוב והמטיב על הירושה שנפלה לו לחלקו כדאי' בברכות (נ"ט ע"ב), כן אף על פי שהתאבל על מיתת שאול, אבל הי' לו לומר שירה שמעכשיו יהי' לו שלום ושלוה.

מקריב אונן, והטעם הוא כדאיתא הכא משום דאצל כהן גדול תמיד כרגל דמי, ולפ"ז היה יעקב יכול להקריב, ואיתא דאותו מקום היה המקדש, ואיתא דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, וא"כ קשה איך אמר לו הקדוש ברוך הוא ושב שם, וצ"ל כמ"ש הירושלמי הובא בבאר שבע (מס' תמיד) דיש אמוראי דס"ל דאפילו למלכי בית דוד אסור לישב בעזרה, אך לכהן גדול הותרה ישיבה בעזרה, וראיה דכתיב ועלי הכהן יושב וגו', ולפ"ז כיון דיעקב היה כהן גדול הותרה לו הישיבה.

ולפ"ז מובן היטב פשט הכתוב: קום עלה בית אל ושב שם, א"כ ראיה דאתה כהן גדול, דאל"ה אסור לישב במקום הזה, ובה שאני מתיר לך הישיבה תדע שאתה כהן גדול, ולכן עשה שם מוצב ותקריב שם קרבנות אפילו באבילות, דכהן גדול מקריב אונן דכתיב מן המקדש לא יצא ומותר אתה להקריב קרבנות, וא"ש קושית הרמב"ן.

דף טו. ע

מצורע מהו בקריעה ת"ש בגדיו יהיו פרומים שיהו מקורעין ש"מ - בעמק ברכה מקשה, שהרי האיבעיא היתה אם חייב בקריעה מצד "אבילות" שעל דרך זה הולכים כל האיבעיות שבשמעתין, וא"כ קשה מה פשיט ממש"נ בגדיו יהיו פרומים, והרי מצד זה אין ללמוד אלא שצריך להיות "מלוכש" בבגדים קרועים, אבל לא נזכר כאן חיוב "לקרוע" את בגדיו, ויכול ללבוש בגד קרוע מכבר. ואילו גבי "אבל", אינו יוצא ידי חובתו עד שיקרע עתה את בגדיו, ונמצא שלא נפשט עיקר האיבעיא אם דינו כ"אבל" לענין קריעה. וצ"ע.

ובנחל אליהו כתב ליישב לפי מה דאיתא לקמן (כד א) דבאבלות דאביו ואמו כל שבעה קרעו לפניו, ואם בא להחליף מחליף וקורע, הרי דיש ב' דינים באבלות (דאביו ואמו), האחד - מעשה הקריעה, והשני - שהבגדים שלבוש בהם יהיו קרועים. והשתא מיושב קושיא הנ"ל; דהש"ס כאן פשיט שמצורע דינו כאבל לגבי הדין השני הנ"ל, שהבגדים שלבוש בהם יהיו קרועים.

דף טו. ע

אבל אסור בעשיית מלאכה דכתיב והפכתי חגיכם לאבל, מה חג אסור במלאכה אף אבל אסור במלאכה - המג"א (או"ח סי' רצה) הביא מספר כנסת הגדולה שיש מקומות שאין אומרים ויהי נועם בבית האבל ע"כ. וביאר בלבושי שרד שם בטעם הדבר משום שהאבל אסור במלאכה ע"כ. וכן הביא הפרי מגדים שם (משבצות זהב סק"א) את דברי הכה"ג, וכתב: ובקושטנדינא כמדומה לי שאומרים, והאבל עצמו לכאורה שלא יאמר ויהי נועם שאסור במלאכה עיין שם. וכ"כ בספר אליה רבה (או"ח סי' קל"א ס"ק ט') וז"ל: "ונראה דאבל לא יאמר ויהי נועם דאסור במלאכה, אף דדבר האבד מותר כמו בתשעה באב בסימן תקנ"ט" עיין שם.

ובדין איסור מלאכה באבל כתב בשו"ת פרח מטה אהרן (ח"ב סי' סה) ענין נחמד אודות שני אחים שותפים בחנות אחד והקטן נשא בתולה, והעלה דודאי על פי הדין מותר הגדול לפתוח החנות בתוך שבעת ימי המשתה של אחיו הקטן

והקב"ה אמרה לו שהכא מחמת גדול הצרה והכאב, לא הי' לו לערב שום דבר שמחה. ועוד ששם הברכה דהטוב והמטיב הוא על חפצא אחרת - על הנכסים, משא"כ הכא אמר שירה על עצם המיתה.

דף תז: ע

מי מושל בי צדיק, שאני גוזר גזירה ומבטלה - בהספדו של הגאון בעל הכתב סופר זצ"ל על אביו בעל החתם סופר זצ"ל בהלווייתו אמר: כתיב "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו איותה ויעש"! ופי' הקרא בטוב טעם ודעת עפ"י אמרם ז"ל, מי מושל בי צדיק, כי הקדוש ברוך הוא גוזר וצדיק מבטל, והאחד המיוחד שבעדרו יוכל למושול עליו כביכול, וכ"ז כשהצדיק בעולם, אבל כשהקב"ה לוקח לעצמו את הגדול המיוחד שבדור, מי יעמוד בפרץ ומי יבטל גזירות ונהי' מופקרים באין מגן ונדונים עפ"י מעשינו באין מי שיבטל הדינים הקשים המתוחין ח"ו. וזהו הכוונה והוא באחד, אם הקדוש ברוך הוא לוקח לו את האחד המיוחד, ומי ישיבנו, מי ישיב לו ויבטל גזירותיו כביכול, ונפשו איותה ויעש, כביכול יכול לעשות מה שירצה באין מי שיעכב על ידו. (ספר חוט המשולש ע' רלח - ט).

דף יז: ע

אמתא דבי רבי חזיתי' לההוא גברא דהוה מחי לבנו הגדול, אמרה ליהוי בשמתא דקא עבר אולפני עור לא תתן מכשול - ביד מלאכי (סי' שס"ז) חקר לגבי איסור ולפנ"ע לא תתן מכשול, אם הושיט יין לנוזר והנוזר לא לקח ממנו, אם עבר המושיט אולפנ"ע, דהאיסור הוא נתנית המכשול, או דכל זמן שאין הלה עושה עבירה, אינו עובר המושיט, דהאיסור הוא ההכשלה.

וכתב דיש להביא רא"י מהך עובדא דאמתא דבי רבי שמת"י לההוא גברא דהכה בנו הגדול, משום דעבר אולפנ"ע, וכדפירש"י דכיון דגדול הוא שמא יבעט באביו, וקשה דכל זמן שלא בעט באביו אמאי שמת"י, הא עדיין לא קעבר איסורא, ומוכרח מזה דאיסור לפנ"ע הוא עצם נתנית המכשול, ואף דהלה לא עבר איסורא, ולכן מיד שהכה לבנו הגדול שמת"י אמתא דבי רבי.

ביד דוד (הובא בשד"ח מערכת הוי"ו כלל כ"ו אות א') בסוגיין דחה דיש לומר דעיקר איסורא דאורייתא דולפנ"ע היא רק משום ההכשלה, וכל זמן שלא קעבר הלה איסורא אינו עובר אולפני עיור, והכא איכא רק איסור דרבנן, ולכן שמת"י אמתא דבי רבי.

הגרי"פ פרלא (ח"ב ע' נ"ג) כתב דלולא דברי רש"י אפשר לפרש דהולפנ"ע היא שמיד שהוא מכה אותו מן הסתם הן מתקצף וזועף על אביו, ולכן לא הוצרכה להמתין לראות אם יבעט, דתיכף ומיד כבר נכשל הן בזועמו של אביו. ועיין שם עוד (סוף דף נ"ה) מש"כ עוד בזה.

אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו וכו' - כתב החיד"א בספרו פתח עינים: ק"ק אמאי לא קאמר שיתעסק בתורה דמבטלת יצה"ר ואפשר שגבר עליו היצה"ר שאינו מניחו ללמוד א"נ שחטא מאד בלימוד לקנטר וכיוצא. ובדרוש הארכת"י אני בעניי בס"ד.

שדי שמתא אננובתא דכלבא ואיהי דידה עבדה דההוא כלבא וכו' - כתב הרי"א, שהמנודה אין נוהגין בו נדוי אלא כשנדהו בשמו ואומר איש פלוני יהא בנדוי על שעבר דבר פלוני, שצריכים לפרט את חטאיו. ואם נדו בכלל ואמרו כל העושה כך וכך יהא בנדוי, ועובר שום אדם, צריכים ב"ד לנדותו בפירוש ולנהוג בו דין המנודה, עכ"ל.

ובקהלות יעקב הקשה עליו משמעתין, מעובדא דההוא כלבא, הרי דחל הנידוי אף על פי שלא הטילו אלא נדוי דרך כלל על מי שעשה דבר זה. ותירץ דבנידוי של ב"ד יש ב' עניינים בזה: האחד שחל עליו דיני מנודה שחייבים להתרחק ממנו, והוא חייב לנהוג באבילות. והב' שהקללה רובצת עליו, וכדאמרינן מאי שמתא רב אמר שם מיתה וכו', ומעתה י"ל דמש"כ הרי"א דנידוי דרך כלל לא הוי נדוי, כל זה הוא רק לענין שיחול עליו דיני מנודה, אבל הקללה שבנידוי, י"ל שנתפסת בכל ענין גם כשלא פירטו את שמו.

ועל עיקר הקושיא יתכן לומר דאין כוונת הרי"א שצריך לפרש את שמו דווקא. אלא עיקר החילוק הוא דאם נידה בדרך כלל לא חל, דצריך שיהיה הנידוי מפורש לאדם מסוים. והנה בההוא כלבא אף שלא הכירו מי הוא הכלב, מ"מ היה שם נדוי פרטי ולא כללי, שהרי היתה כוונתם לנדות את אותו הכלב שהוא הזיק.

מכתב שכתבו מרן החפץ חיים זיע"א להפיצו בקרב הכהנים

הנה כלל ישראל מאמינים בביתא המשיחית, ושיבוא אליהו הנביא לבשרנו מקודם על ביאתו, ובכל תפלה ותפלה אנו מתפללים לך שישלח לנו משיח צדקנו ושיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו. ותכלית הנרצה מבנין ביהמ"ק הוא שיתגלה לנו כבוד ה' כמו שהיה במקדש מפלגים, ושנקרב קרבנות כמו שכתוב בתורה.

וחנה זה ידוע שעבודת הקרבנות צריכה כהנים, וזר פסול לעבודה אפילו אם הוא גדול בתורה כאחד הנביאים. וא"כ, אחי ורעי, לפי דברינו אלה לו יתא שאפילו אם יבא אליהו הנביא וגם משיח צדקנו בימינו, הלא יהיה צריך לנו להתחיל תיכף בעניני הקרבנות ושאר עבודות שבמקדש, ולזה הלא נחוצים לנו כהנים שידעו דיני הקרבנות, וכלא כהנים אין לנו תועלת מבנין המקדש.

ולבסוף אין מצוי לנו לעת עתה אף בהן אחד שידע דיני הקרבנות כראוי, כמה מהבושה והתקלימה נשיג או, ואנה נולד את הרפתנו, שאז יודע שכל הפולחנינו ובקשתינו לביאתו היו רק משתה ולחזין ולא באמת ובתמים ובלב שלום, כי לו הפננו באמת שיבוא הלא היה לנו להיות מוכנים לו, ואמנם אין הדבר כן.

וכבר מצוינו ג"כ בגלות בכל קדם בנין בית שני, שהיתה נבואה מאת ה' ביד חגי הנביא שישאל את הכהנים תורת הקודש והמקדש, וברור לי שלו היה לנו נביא במונ הזה בראי גם לו היתה נבואה מר' שישאל את הכהנים תורה ולוחם על זה.

על כן, אחי ורעי, עלינו להכין את עצמנו בכל מאי דאפשר בדיעת הקודש והמקדש, ובפרט הכהנים והלוויים עליהם המנוה והחובה הזאת ביתר שאת, שהם הם יהיו הנחבצים הראשונים מרוע לא הכינו את עצמם לעבודת הקרבנות.

וגם הישראלים הח"ח צריכים לדעת דיני הקרבנות כדי שיהיה להכנים ממי לשאול דיני הקודש והמקדש, כמו שהיו מפלגים אצל הסנהדרין יושבי לשכת הגזית. וגם כשיבא אליהו הנביא ימצא הרבה כהנים בתוך הישראלים שנתעברו במשך הגלות המר הזה.

היוצא מדברינו, החובה עלינו להכין את עצמנו בלימוד דיני הקודש והמקדש ועניני הקרבנות, כדי שנוכל להתראות לפני משיח צדקנו ולא נבוש ממנו, ואז נוכל באמת להבוע מוקד"ה שישלח לנו משיח צדקנו, כי כבר אנו מוכנים לביאתו, ואז בורא ישלח לנו את אליהו הנביא ומשיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

ישראל מאיר הכהן
מח"ס תפן חיים ומשנת כבוד
אדר ב' תרפ"ו

[אגרות ומאמרים, י' הובא ביאש ספר עבודת הקרבנות]

בית מדרש גבוה לכתנים שם לו למטרה לקיים את רצון אדיר חפצו של מרנא הח"ח זיע"א ולחושבים שיהיה בה יעסקו בלימוד סודי קדשים אליבא דהלכתא כהנהגת רבתי לנאולה הקרובה, בא כעת וטול חלק ושוחפות בלימוד נשגב זה בטל 0504166339, או דרך נדרים עבור בית מדרש גבוה לכתנים, וכן דרך הטלפון במס' 037630585 שלוחה 3763.

גליון זה יוצא לאור ע"י שיעור הדף היומי בבית המ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארן 4 ביתר. מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם. ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 הקישו *7 ואז קוד 966339 שלוחה 6 ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com